

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŝty wydawańnia pakrywajuc składki.
Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

Вайна пачалася

Ужо добрага паўгода, як пачала насцьпяваць вайна між Італіяй і Абісыніяй. Урэшце сталася фактам. Распачала вайну Італія, якая, нават бяз ніякага ўпярэджання, напала на Абісынію.

Абісынія — гэта дужа ласы кусок, гэта дужа багаты край розным прыродным дабром. Дзеля гэтага на яе ўжо даўно вастрыла зубы Эўропа і што змагла, тое ўжо даўно прысабечыла. Так (напр. прыморскае пабярэжжа Абісыніі ўжо належыць да Англіі, Францыі і Італіі. Адзіная чыгунка, якая лучыць сталіцу Абісыніі Аддіс-Абэбу з морам, належыць да Францыі і праз яе каленію праходзіць.

Але не канец на гэтым. У Італіі апошнім часам так разросься апэтэйт, што яна пачадала заваяваць увесь гэты край і з незалежнай Абісыніі зрабіць звычайную італійскую каленію. Праўда, свой гэты вялікі і дзікі апэтэйт дыктатар Італіі Мусоліні прыкрывае рознымі важнымі прычынамі, але няма ніякага сумніву, што прычынай найважнейшай і рашаючай у гэтай справе зьяўляецца італійскі заборчы нацыяналізм і ахвота італійскага фашызму чужым коштам нажыцца. Заваяваць Абісынію, цвёрда ўгрунтавацца ў Афрыцы і на пабярэжжах Сыродземнага мора і хоць часткова ўскрасіць у Італіі славу і магутнасьць старадаўняй Рымскай Імпэрыі — вось салодкі сон Мусоліняга. Патрэбу Абісыніі для Італіі сам італійскі дыктатар тлумача звычайна тым, што Італія перанаселена і ёй трэба шукаць новых прастораў для коланізацыі і што Абісынія мала культурны край, дык яму трэба несць эўропэйскую культуру.

Вось-жа ў Італіі і ў тых каленіях, якія яна ўжо мае, ня так цесна і Абісынія ня так някультурная, як аб гэтым усім цьвердзіць Мусоліні, а нават калі-б ён і чыстую гаварыў праўду, дык гэта ўсёроўна не апраўдвала-б збройнага нападу на Абісынію.

Вайна аднак пачалася. Італійская армія на трох фронтах наступе на Абісынію. Ужо між іншым забрала Адуу, дзе 40 гадоў таму абісынцы італійцам справілі добрую лупцоўку, і так-жа занята сьвятое места Аксум. Абісынскае войска, як заўсёды, борыцца дзіўна гэроічна, прычыняючы гэтым многа страт італійцам, да рашучай аднак з ворагам бітвы не дапу-

скаецца і ўсыяжадступае. Ёсьць гэта зручны манэўр, каб змушыць італійскую армію, дэзарганізаваць яе і ўцягваць у глыб краю, дзе гарыстыя і бездарожныя мясцовасьці і адсутнасьць вады і гарачы клімат акажуцца пры нагодзе паважнымі саюзнікамі для абісынцаў у іх барацьбе з акупанскім наездам італійскіх чужынцаў.

Абедзьве ваюючыя староны належаць да Лігі Народаў. Абедзьве на яе аглядаюцца і ад яе чакаюць падтрыманыя. Ліга, у якой найважнейшую скрыпку іграе Англія з Францыяй, якіх інтарэсам у Абісыніі Італія загражае, так-жа доўга радзіла і ўрэшце прыняла некаторыя пастановы. Пастаповы гэнны сьцьвярджаюць, што напасьнікам ёсьць Італія і што ўсе дзяржавы, якія належаць да Лігі, павінны адносна Італіі застасаваць эканамічны байкот, як не даваць пазыкаў, не дастаўляць тавараў і г. д. Надта магчыма, што калі вайна ў Абісыніі ня спыніцца, дык Ліга, а прадусім тая-ж Англія і Францыя, застасуюць адносна Італіі і санкцыі ваенныя, гэта знача — пойдучь вайной на Італію і памогучь Абісыніі.

Хто выйграе — Італія ці Абісынія — згадаць пакуль-што трудна. Здаецца, аднак, Італіі вайна не апаціцца і можа нават прынясе шмат нечаканай шкоды, Абісыніі вайна можа падняць павагу і прысьпяшыць культуру краю, а сапраўды скарыстаюць з італійска абісынскай вайны Англія з Францыяй, якія яшчэ грунтаўней і без вайны ўмацоўца ў Абісыніі і ў Афрыцы агулам.

Ці з Абісыніі вайна перакоціцца ў Эўропу — так-жа згадаць трудна. Ведама, у такіх справах усё магчыма, аднак так-жа здаецца, што яшчэ на гэты раз да гэтага ня дойдзе. Цяпер у Эўропе ключ ад вайны ў руках Гітлера. І вось-жа на наш пагляд Нямецчына яшчэ покуль-што на вайну не зарызуе, бо яшчэ яна не цалком залячыла раны ад вайны сусьветнай і яшчэ ня мала мае спраў унутраных і агулам бліжэйшых, вырашэньне якіх не абавязкава вымагае вайны.

Але не забавляючыся ў дагадкі, покуль-што напэўна можна сказаць, што напад Італіі на Абісынію абудзіць патрыятызм гэнага краю, а так-жа нацыянальнае пачуцьцё чорных народаў Афрыкі, чырвоных і жоўтых Азіі і ажывіць у гэтых на-

3 царкоўнага пагосту

Праваслаўная Царква ў Польшчы зьяўляецца самастойнай. Ужо больш 10 гадоў, як у Польшчы паўстала аўтокефальная праваслаўная Царква. Ад часу паўстаньня гэтай аўтокефаліі, праваслаўе ў граніцах польскай дзяржавы фармальна ўнезалежнілася ад расейскай Царквы.

Тварцы польскай царкоўнай аўтокефальнасьці на самастойную Царкву ў Польшчы глядзелі кожны па свому: сьвецкія бачылі ў гэтым здабытак польскай палітыкі, іменна, што разарвалася арганізацыйна-рэлігійная сувязь праваслаўных грамадзян польскай дзяржавы з Расеяй, а духоўныя — першы мітрапаліт аўтокефальнай Царквы ў Польшчы, сьвятой памяці Юры, — бачыў у гэтым ускрашэньне Царквы беларусаў і украінцаў, якая калісь была так-жа незалежнай ад Царквы расейскай.

Першы галава аўтокефальнай Царквы ў Польшчы ўважаў, што аўтокефальнасьць Царквы беларусаў і украінцаў стане на свой самастойны і прыродны шлях і ў далейшым разьвіцьці, апіраючыся на сваіх вернікаў, верне даўнейшую славу і значэньне праваслаўнай Царквы на землях б. Вялікага Княства Літоўскага.

Эпіскапат, падпісаўшы аўтокефалію, павінен быў быць консэкрэнтным, павінен быў прыняць гэтую тэзу ў аснову сваёй дзейнасьці і вясьці Царкву гэтым шляхам.

Эпіскапы, якія не хацелі прызнаць аўтокефаліі, добра разумелі, што аўтокефальная Царква ў Польшчы зрывае залежнасьць ад Царквы расейскай, зрывае сувязь з яе традыцыямі і звычаямі — словам зрывае ўсялякія зьвязкі з Расеяй. Дзеля гэтага яны аўтокефаліі Царквы ў Польшчы не прызналі і не прызнаюць.

Эпіскапы, што падпісалі аўтокефалію, у гэтым ліку і мітрапаліт Дзяніс, якія цяпер на кіраўнічых царкоўных становішчах гэтай Царквы для беларусаў і украінцаў утрымліваюць у царкоўным жыцьці расейскую традыцыю, расейскія звычэй і расейскую мову, мусіць уважалі, што ўстанаўляюць часовую аўтокефалію Царквы расейскай. Гэтую тэзу ў цэласьці пацьвярджае дасюлешня царкоўна-нацыянальная палітыка ўсяго апарату праваслаўнай Царквы ў Польшчы.

Кіраўніцтва праваслаўнай Царквы ў Польшчы дасюль старалася ў царкоўным жыцьці беларусаў і украінцаў захаваць расейшчыну, а цяпер пачала заводзіць побач расейшчыны і польшчыну.

Віленскі архіепіскап Хвядос, які на дамаганьне беларусаў ухадзеньня ў царкоўнае жыцьцё беларускую мову цьвердзіў, што „ні-какіх беларусаў нет,“ а калі яму даказвалі, што тутэйшы народ не разумее парасейску і трэба наву-чаць людзей рэлігіі ў пропаведзях у матчынай мове, ён адказваў — „материнскі язык пріменяют на ули-родаў палітычна - вызвольныя імкненьні. Нанад Італіі на Абісынію, асабліва абарона апошняй, урэшце бязумоўна ажывіла думкі, адраджэнскую працу і вызвольную барацьбу так-жа і беларускага народу.“

цэ,“ дасюль утрымліваў гэтак у царкве расейшчыну, а цяпер пачаў заводзіць ужо і польшчыну: у Кансысторыі канцэлярыя перайшла на польскі язык і ўся царкоўная адміністрацыя, а так-жа і ўсе царкоўныя запісы пераходзяць з расейскай мовы на польскую.

Гэтак з расейшчыны на польшчыну пераходзіць і Горадзенская эпархія; у Горадзенскай эпархіяй польшчына праходзіць у царкоўным жыцьці яшчэ глыбей: сьвяшчэньнікі ў школах вучаць беларускіх дзяцей рэлігіі папольску і арганізуюць польскія праваслаўныя прыходы — нпр. у Беластоку.

У абедзьвух гэтых эпархіях кіраўнічы царкоўны апарат знаходзіцца ў руках маскалёў, таксама, як і ў цэнтры — у мітраполіі. Дамаганьняў беларусаў у царкоўна-рэлігійным жыцьці роднай мовы кіраўнічы царкоўны эпархіяльны апарат зусім ня браў пад увагу, таксама, як і ў цэнтры — у мітраполіі.

Словам, гіерархі эпархіяў на беларускіх землях, згодна з галавою праваслаўнай Царквы ў Польшчы, не прызнаюць элемэнтарных народных патрэбаў беларусаў у царкоўна-рэлігійным жыцьці і гэтак згодна утрымліваюць на беларускіх землях у царкве расейшчыну і пачынаюць памаленьку замяняць яе (расейшчыну) польшчынай.

Гэтак вось дзеіцца на царкоўным пагосьце ў нашых беларускіх эпархіях, дзе шырыцца сэктанства і бязбожнасьць.

Беларускі народ далей ужо ня сьцерпіць, каб яму праз Царкву накідалі чужую мову, і калі царкоўнікі далей будуць нэгавяць патрэбы Беларускага Народу — беларусы паступова будуць пакідаць Царкву. У праваслаўнай Царкве на нашых землях павінны ўстанавіцца традыцыі і звычэй мясцовыя — беларускія. Адна з галаўнейшых традыцыяў — гэта сваё, мясцовае, зроднанае духова і кроўна духавенства, як ніжэйшае, так і вышэйшае.

Для самазахаваньня Царквы неабходна, каб яна была апэрта на грунт яе вернікаў — на нашых землях — на беларускім народным грунце, а не на расейскай эміграцыі, або нацыянальна-польскай палітыцы. А дзеля гэтага трэба, каб прадусім сама царкоўная гіерархія сазнала, што праваслаўная Царква ў Польшчы — гэта не часовая аўтокефальная Царква расейская на эміграцыі, а самастойная Царква украінскага і беларускага народаў.

У такім палажэньні сазнаньня царкоўных гіерархаў хіба-ж ня было-б ані патрэбы, ані нават і магчымасьці заводзіць у царкоўным жыцьці на беларускіх землях польшчыну, ня было-б і такіх зьявішчаў, якое наглядаецца ў Пінскай эпархіяй — Пінскі архіепіскап Аляксандр проста вырашыў царкоўнае ў нас пытаньне: праваслаўная Царква ў Польшчы — гэта Царква польская(!).

З гэтага дакладна бачым, куды цяпер кіруецца руль Пётравага Чаўна — праваслаўнага царкоўна-рэлігійнага жыцьця ў Зах. Беларусі. Але за гэце кіраўніцтва беларусы не адказны. Гэтым Чаўном кіруюць духоўныя маскалі з сьвецкімі палякамі.

Мы, беларусы зьяўляемся тут толькі цікавымі глядзельнікамі — куды гэты Човен на беларускіх „водах“ гэтак кіраваны заплыве...

Н—скі.

Ab samaadukacyi

(Kniška i hazeta ŭ masy).

Ciemnata — heta strašny worah narodu, najbolšy worah pracoŭnych i najhoršaje zło čalawiečtwa.

Ciemnata daradžaje niašwiedamaj narodnaj masie wyrakacca swajho narodu; daradžaje jana nia lubić rodnaj mowy, zwyčajau, tradycyi i ŭsiaho rodnaha; ciemnata daradžaje nienawidzieć swajho narodu i ŭwažacca za inšaha.

Ciomnyja masy pracoŭnych niazdolnyja baranić swaich klasawych intareŭ, ich čto choča, toj nlawolić, wyzyskiwaje i zaprahaje sabie na službu.

Ciomnyja ludzi nia bačać darohi da praŭdy, ciemnata nie daje dostupu świetłaj praŭdy ŭ ludzkija paniaćci; ciemnata praŭdu skryŭlaje i daje mahčymaść ražniwacca falšu.

Niebiašpieka, jakuju niasie z saboju ciemnata, ušciaž hroznaja našamu biełaruskamu pracoŭnemu narodu. Jość sioly i celyja wakolicy ŭ našym Kraju, dzie biełaruskija sialanie nia ŭmiejuć pa swojemu ani čytać, ani pisać; nikoli nia čytajuć nijakich hazet i nijakich knižak; nie razumiejuć značeńnia arhanizacyi i nie adčuwajuć jaje potreby, ale adnačasna lohka paddajucca ŭsialakamu wyzysku.

Heta strašnae žywišča, z jakim treba baracca kožnemu Bielarusu, u kaho tolki jość wieda, zrazumieńnie i mahčymaść.

Pryšla wosieŭ i para arhanizawać na siaie na zimu akcyju samaadukacyi. Treba wučyć niaŭmiekaŭ čytać, niahamatnych pisać. Tym, što ŭmiejuć čytać — dawać dobryja knižki, zaachwočywać čytać hazety i žurnaly. Mała šwiedamych i niašwiedamych nacyjanalna i socyjalna — naležna ŭšwiedamlać, a šwiedamych prywučać da arhanizacyi i arhanizawanej pracy.

Dziela ražwićcia hetkaj samatužnaj pracy ŭ halinie samaadukacyi, pradusim, treba zarhanizawać kulturna-šwietnyja punkty—biblijateki pry arhanizacyjach i prywatnyja; treba wypisać u hetyja punkty biełaruskich hazet i žurnalaŭ i kruhom raspaŭsłudžywać. Dyk biaremsia za samaadukacyju!

p—k.

Jak bili syščyki ludziej u palicyi.

Było heta ŭ Lidzie ŭ sakawiku sioleta. Padprakuror Baniewicz u pawietawaj kamandantury palicyi wykryŭ nastupnaje:

U pakoiku znašoŭ ni to sledzičaha ni to lažačaha da paławiny raździetaha čalawieka, jaki byŭ z sinia-kami ad bićcia. Na pytańnie padprakurora, čto jon, — adkazaŭ, što nazywajećca Žydis i zjawiaŭ, što jaho niadaŭna tut-ža žbili syščyki (sledčaja palicyja) Łaskiewicz, Špileŭski i niejki treci, wymuŭšajućy hetak pakazaŭni. Žydis sam ustać i ustajać nia moh — byli žbityja platy i ŭwieś dryžaŭ ad bolu.

Padprakuror ahladzieŭ pakoik. Akno było zasloniena čyrownaj papieraj. Na stale stajała butelka, pa jakoj žwierzchu ściakali świežyja kapli wady. Widać, što niadaŭna ŭżywana. Kala stale stajała wiadro z wadoj, krychu ŭ addali lažaŭ miašok i doŭhi žalezny koł. Na stale lažała trubka, humowaja pałka i łachmany.

Žydis pakazwajućy na hetyje pradmiety raskazaŭ padprakuroru, jak jaho bili. Jamu špiarša prikazali raździecca; kali jon nie pasluchaŭ, syščyk Špileŭski ŭderyŭ jaho ŭ twar. Z nosu paliašia kroŭ. Kali raździešcia, žwiazali jamu ručnikom ruky. Zaslanili wakno čyrownaj papieraj. Zamknuli dźwiery i pryniešli ŭsie pryłady.

Usunuli miž žwiazanymi rukami kaleni, a pad kaleni ŭsunuli žalezny koł. Kancy žaleznaha kala palažyli na dwa staly i hetak žwiazanaha Žydisa zawiesili haławoj uniz. Adzin syščyk uziatŭ za haławu, druhi za nohi, a treci praz humowuju trubku ŭliwaŭ u nos wadu z butelki. Rot byli zatknuty ŭ łachmanami i papieraj.

Pad kalenami mocna cisnuŭ žalezny koł, praz nos piorła wadaŭ lohkija. Aprača hetaha adzin syščyk biŭ Žydisa humowaj pałkaj u platy.

Hetak woś zapadozranaha dapytywali ŭ kamandantury palicyi ŭ Lidzie. Za heta sud pakaraŭ winawitych syščykaŭ turmoj, ab čym my pisali ŭ prošłym numary.

pr.

Чытайце і пашырайце адзіны беларускі гаспадарскі часопіс „САМАПОМАЧ“! Пробныя нумары высылаюцца бясплатна. Адрас: Ред. „Самаромач“, Wilno — Wilno, Polackaja Nr. 9—4.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА

Суды над беларускімі рэдактарамі. — Дня 11-га г. м. адбыўся ў Гарадзкім Судзе ў Вільні суд над рэдактарам „Шляху Моладзі“ грам. Я. Найдзюком. Грам. Я. Найдзюк аскажаны з арт. 23 і 170 Кодэксу Карнага за тое, што зьявляўся ў „Шляху Моладзі“ артыкул А. Стрыбуца „Да сонца“. Суд прызнаў вінаватым аскажанага і засудзіў яго на 2 тыдні арышту і 50 зл. штрафу. Засуджаны зляжыў апэляцыю.

— 21-га лістапада сёлета адбудзецца ў Акружным Судзе ў Вільні суд над рэдактарам нашае газэты грам. Я. Пазыняком. Аскажаныне апэрта на арт. 152 К. К. у сувязі з канфіскатай „Б. Крыніцы“ у мінулым годзе.

У Т-ве Прыяцеляў Беларусаведаў пры УСБ. 20.X.35 г., а гадз. 17, у VI залі Унівэрсытэту адбудзецца навуковая зборка з рэфэратам Др. Я. Станкевіча на тэму: нарвэскі вучоны — Х. Станг аб урадавай мове Вялікага Княства Літоўскага.

З студэнцкага жыцця. — Беларускі Студэнцкі Саюз у Вільні пачынае працу. У суботу дн. 19-га г. м. у памешканьні Саюзу адбудзецца інаугурацыйны вечар, у праграме якога: 1) уступное слова старшыні Саюзу, 2) рэфэрат, 3)

скокі. Уступ вольны на вечар — сябром і запрошаным асобам. Пачатак а гадз. 19-й.

З САВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ.

Янка Купала ў Чэхаславаччыне. У пачатку кастрычніка выехала ў Чэхаславаччыну дэлегацыя савецкіх пісьменьнікаў і журналістаў. Мэта паездкі быццам азнаёмленьне з культурным і літаратурным жыцьцём Чэхаславакіі, наладжаньне цеснай сувязі і абмена культурнымі дасягненьнямі. Сярод сяброў дэлегацыі знаходзіцца і беларускі паэт Янка Купала.

Творчасць беларускіх архітэктараў на выстаўцы. На выстаўцы архітэктурных праектаў і здымак дамоў, пабудаваных за апошні 17 год, — якая адбудзецца ў Маскве ў сьнежны сёлета — будзе арганізаваны аддзел прысьвячаны творчасці беларускіх архітэктараў.

Конкурс на калгаснае будаўніцтва. Урад сяюзу савецкіх архітэктараў БССР і народныя камісарыят земляробства БССР аб'явілі конкурс на калгаснае будаўніцтва. На прэміі за лепшыя праекты для архітэктараў прызначана 12 тысяч рублёў. Тэрмін конкурсу — да 15 лістапада.

Polska-litoŭski dahawor u Suwałkach.

„Viln. Ryt.“ z dn. 12.X. sioleta pad zahaloŭkam „Prad 15-cima hadami“, miž inšym padaje haloŭny žmiej polska-litoŭskaha dahaworu ŭ Suwałkach u 1920 h. Dziela taho, što biełaruskaje hramadźianstwa mała što ab henym dahawory wiedaje, niżej padajom haloŭny žmiej uspomnienaha artykułu z „Viln. Rytujus“. Woś jon: — 1920 hod dla Wilenskaha Kraju byŭ niazwyčajny; tady za hety Kraj wajawali aŭ try dziaŭžawy: Litwa, Polšč i Sawiety. Wajna miž Polščaj i Sawietami, pačataja ŭ 1919 h. u 1920 h. dajšla da wialikaj stupieni. Było tak, što i adnej i drugoj staranie hrazila wialikaja niebiašpieka. Spačatku bolš išlo pamysna Polščy, jakoj wojska było nawat dajšoŭšy aŭ da Kijewa, ale pašla hetaje wojska musila adstupić da Wařšawy.

Jak wiedama, u 1920 h., kali palaki ŭ lipni miesiacy pakinuli Wilniu, miesta heta zaniati litoŭcy i bałšawiki. Paźniej, u miesiacy žniŭni, bałšawiki, trymajučysia ŭ tym-ža hodie padpisana z Litwoj u Maskwie dahaworu, wyšli z Wilni i z usiaho Kraju. Badoj usia Wilenščyna była astaŭšysia ŭ rukach litoŭcaŭ. U Wilniu pierajechali z Koŭny centralnyja ŭłady, a na prawincyi pačali arhanizawacca wałasnyja i pawietawyja samarady.

Tymčasam palaki z bałšawikami jašče wajawali. Urešcie pabityja pad Wařšawaj bałšawiki byli zmušany adstupić.

U hetaj polska-bałšawickaj wajnie litoŭcy staralisia być na staranie i ŭ ich wajnu nie miašalisia. Ale ŭsiožtaki ŭ niekatorych miastoch su-

Biblijateka im. Wrubleŭskich u Wilni

U našym Kraju aprača biblijatečnych zboraŭ krajowaha značeńnia Litoŭskaha Nawukowaha Tawarystwa ŭ Wilni, biblijateki pry Bielaruskim Muzeju im. Iw. Łuckiewiča, biblijateki uniwersyteckaj i prywatnych Ks. Ad. Stankiewiča (biełarus) i Ks. J. Stankiewiča (litowiec), jość u Wilni paważnyja instytucyi, u jakich my znojdzliem cennyja materijaly, — heta Seminar Litoŭskaha Prawa (pry jurydyčnym fakultecie U.S.B.); Seminarijnaja biblijateka, dzialajućy ŭmiełaj i enerhičnaj arhanizacyi kiraŭnika Seminaru prof. Dr. St. Ehrenkreutz, maje nadzwyczajna cenny i bahaty knihazbor; druhaja ŭstanowa, dzie my znojdzliem amal usie materijaly da historyi našaha kraju — heta Biblijateka im. Wrubleŭskich u Wilni, jakaja mieścica ŭ pryhožym budynku b. pałacu Tyškiewičaŭ pry wul. Zyhmuntoŭskaj 2.

Warta z hetaj biblijatekaj paznajoμίć našaha čytača.

Biblijateka paŭstala z prywatnaha knihazboru Tadeuša Wrubleŭskaha, jaki celaje swajo žyćcio žbiraŭ materijaly, što adnosiacca da historyi našaha kraju. Da biblijateki majuć dostup usie hramadźianie našaha kraju, blaz rožnicy wiery i nacyi i jana z Wilni nia moža być wywiezieni nikoli i nikudy — hetak zapisana ŭ testamencie fundatara św. p. Tadeuša Wrubleŭskaha.

Św. p. T. Wrubleŭski byŭ staŭnym adwakatom. Zarobki addawaŭ na pawialičenie knihazboru swajej biblijateki. Budućy ščyrym i addanym synam hetaha kraju i wialikim pryjacielem i abaroncam biełaruskaha narodu i ŭsich hramadźian kraju, cikaŭšiasia

naŭpierad biełaruskaj kulturaj, biełaruskaj minuščynej i sučasnašciaj, starašsia, mahčyma, usie matarjały, što adnosiacca da biełaruskaha pytańnia, kompletawać u swajej biblijatecy. I sapraŭdy, u Jaho knihazbory možam znaćci i takija redkija matarjaly, jakich siańnia za žadnuju canu nidzie nia možna dastać. Asabliwa matarjaly 90-ch hadoŭ minutaŭ st. i raniejšyja (paŭstančaja i nielehalnaja bieł. literatura) dobra i staranna skampletawany. I tamu knihazbor T. Wrubleŭskaha maje wialikaje značeńnie dla biełarusau.

Ješče pierad śmierciaj T. Wrubleŭskaha byli raspačaty pierahawory pamiž Ministerstwam Ašwiety i adumysłowym komitetam, stworanym pry biblijatecy Wrubleŭskaha ŭ sprawie ŭparadkawańnia i adčynieńnia biblijateki (dasil jana miaščiasia ŭ clesnym pamieškańni fundatara). Śmierć fundatara (3.VII.1925 h.) zmusila da bolšaha zacikaŭleńnia i akančalnaha wyrašeńnia raspačataj sprawy.

Kamitet Biblijatečny i Ministerstwa Ašwiety padpisali ŭmowu dnia 1.II.1926 h. ab pieradačy biblijateki pad matarjalnuju opieku dziaŭžawy. Z hetaj-ža dataj Ministerstwa wyznačyla na kiraŭnika biblijateki wialikaha znataka i dobraha arhanizatora hetaj sprawy dyrektara Biblijateki Uniwersyteckaj u Wilni Dr. St. Rygla. Dr. St. Rygel šybka raspačau pracu nad uparadkawańniem biblijateki.

Dziaŭžawa zakupila pałac Tyškiewičaŭ, adremantawała jaho i prytnawala da wymohaŭ biblijatečnych. Budynak pad biblijateku byŭ zdadzienny dn. 9.XII.1931 h., kudy byŭ pierawieženy knihazbor dzieła ŭparadkawańnia. Pierawieženy knihazbor skłađašia z: 40,000 nazowaŭ drukau u 80,000 tomach i 18,000 drukau ulotnych: — knižak roznaha žmiestu — 20,400 nazowaŭ, časapisau kala 1,400

nazowaŭ u 8,400 tomach, brakoŭnych — 1,400 nazowaŭ, adnadniowak — 330; wydawiečtwaŭ seryjnych 260 nazowaŭ u 4,000 tomach; t. zw. Vilniana-Lithuanica — 5,800, medycyna — 3800; cymelijsja polonica: XV—XVI w. — 150 kn., XVII w. — 730, XVIII w. — 2,240, inšyja — XV—XVI w. — 210, XVII — 1,210. Musicalia i teatralia — 700 kn., mastactwa — 400 kn.; mapy i atlasy — 1,450. Albomy — 285; rukapisy — 2,700. aŭtohrify (piśmy) — 7,400, dakumanty pergamin. — 50, teki archiwalnyja 550. Tak zwanyja ryciny — 9,900. Muzealija — 2,500. Treba zaznačyć, što heta biblijateka pawialičwaje swoj knihazbor z kožnym dnioz na nastupnych krynic:

1) dzieła taho, što biblijateka maje charakter krajowy, to jana atrymliwaje abawiazkawyja ekzemplary ŭsich drukau, jakija wychodziać na terytorii b. Wialikaha Kniastwa Litoŭskaha (ziemli, jakija znachodziacca ŭ miežach Polščy).

2) zdepanawanaja biblijateka Nawukowa-Dasledčaha Instytutu Eŭropy Uščodniaj u Wilni pieradała swoj knihazbor — kala 10 tys. knižak i časapisau, pierawažna wyšaŭšyja ŭ SSRR (Rasieja, Bielarus i Ukraina) i dajšyja swaje zakupy knižak uspomnieny Instytut pieradaje biblijatecy;

3) stalyja zakupy mataryjalaŭ ad pawiadajućych zadańniu biblijateki;

4) achwiary rozných ustanowaŭ, wydawiečtwaŭ i paasobnych adzinak;

5) wymiena wydawiečtwaŭ z inšymi biblijatekami, jak u kraju tak i zahranicaj.

Darečy budzie ŭspomnić, što ŭ hetym hodie paŭstala pry biblijatecy h. zw. kamisija zakupaŭ biblijatečnych, jakaja nahladaje za planowym i systematyčnym kompletawańniem biblijateki. U skład hetaj komisii ŭchodzjać predstaŭniki Biblijateki im. Wrubleŭskich i Instytutu Eŭropy Uščodniaj.

Staršynioj hetaj komisii žjaŭlajacca wielmi rupny i dobra znajućy zadańni hetaj biblijateki, clapierašni jaje dyrektor, Dr. St. Burhardt, a sekretarom — M. Pieciukiewič.

Kali ŭparadkawańnie biblijateki dadhodziła da kanca (ahulnaje ŭparadkawańnie), Dr. St. Rygel byŭ paklikany na stanowišča dyrektara Biblijateki Narodowej u Wařšawu, a na jaho miesca-byŭ naznačany (9.IV.32) wiedamy aplakun i pryjaciel biełaruskaj studenckaj moładzi prof. Dr. E. Kašmidar, jaki na hetym stanowiščy addana i ŭmieła pracawaŭ aŭ da 1934 h., dawodzjać Biblijateku amal da akančalnaha ŭparadkawańnia. Adnak praca nawukowaja zmusila jaho zračysia z hetaha stanowišča. Ciapierdyrektaram žjaŭlajacca Dr. St. Burhardt, jaki taksama ščyra addany swajej pracy i wymoham biblijateki. Jon taksama, a moža bolš čym papierednija dyrektary, systematyčna kompletuje mataryjaly, što adnosiacca da historyi i kultury našaha kraju, tymbolš, što jon pa specyjalnaści historyk.

Duchowym kiraŭnikom, a taksama supracownikam sučasnaha dyrektara, žjaŭlajacca naš ščyry pryjaciel Ludwik Abramowič, jaki honorowa spaŭniaje abawiazki dyrektara Muzeju Ikonografii pry ŭspomnienaj biblijatecy.

Jak wynika z wyšej skazanaha, Biblijateka im. Wrubleŭskich maje wialikaje značeńnie ŭ našym kulturnym žyćci, u našaj kulturnaj pracy.

Uračystaje adkryćcio i addača da ahulnaha karystańnia biblijateki adbyłasia 22 čerwienia 1935 hodu.

U biblijatecy abstawiny da pracy idealnyja, tolki treba chacieć pracawać. Biblijatečnae čytalnia adčynieņa ad hadz. 9—15 i ad 18—21, aplaty za karystańnie nizkija (za hod 4 zł., paŭhodu — 2, kwartal — 1 zł., miesiac 50 hr.).

M. P—č.

Žmieny ũ Centralnym Kamitecie UNDO

Centralny Kamitet Ukrainskaha Narodnaha Demokratyčnaha Abjednaniŭ (UNDO) 12 h. m. wydaŭ komunikat, z jakoha dawiedwajemsia, što dasiuleŭni i doŭhahodni staršynia hetaj arhanizacyi dr. D. Lewicki padaŭsia ũ adstaŭku, a b. paslanku wielmi dziejnuju i enerhičnuju narodnuju dziejačku Milenu Rudnickuju C. Kamitet UNDO z arhanizacyi wyklučyŭ. Wyklučany tak-ža z arhanizacyi i niekatoryja inšyja ukraiŭskija narodnyja pracauŭniki.

UNDO prad sioletnimi wybarami ũ polski Sojm i Senat zaklučyła ũhodu z polskaj partyjaj BB, a prad ministram Kościalkoŭskim wyjawila swaje „sympatyj“ da polskaha uradu i zraklasia dasiuleŭniaha apazycyjnaha da jaho stanowišča.

Pašla zaklučeniŭa hetkaj ũhody, UNDO ũ Haliččynie, tolki ũ Haliččynie, pajšlo razam z BB na wybary, i stwarýlasia nowaja, uhadowaja ukraiŭskaja parlamentarnaja reprezentacyja

ũ polskim Sojmie i Senacie. Na čale hetaj ukraiŭskaj parlamentarnaj reprezentacyi stoić, jak staršynia jaje, Wasil Mudry — haloŭny redaktor hazyty „Dilo.“

Woŭ-ža, redaktor W. Mudry ũ „Шляху Хаулі“ (ukraiŭski časapis) uspakojwaje swaich optymistaŭ, jakija spadziajucca, što Ukraincy mnohačaho ad polskaha uradu zdabuduć; wyrażniej — nia treba čakać karysnych płaďoŭ dla ukraiŭskaj sprawy ad hetaj ũhody. Hazeta „Новый Час“ ab hetym kaža korotka: „niama nijakaj ukraiŭska-polskaj ũhody, za wyniatkam wybarnej zhody.“

Ukraiŭskaja hazeta „Meta“ z 13 h. m. u artykule ab hetaj sprawie kaža hetak: „niadaŭny wybarny kampramis, zamiest prybliżyć rōzwiazku polska-ukraiŭskaj problemy, jaje jašče bolš zablytaŭ.“

Hetak woŭ sami ukraiŭcy hladziać na „karysnašć“ ũhody UNDO z „prožondowymi“ palakami.

Sud za zabojsťwa min. Pierackaha

Sud za zabojsťwa ministra Pierackaha maje pačacca 18 listapada sioleta. Abwinawačany ũ hetaj sprawie 12 asob. Usie ukraiŭcy; pamiennia: Šciapan Bandera, Mikałaj Lebiedź, Darota Hnatkoŭskaja, Jarasłaŭ Karpiniec, Mik. Klimišyn, Bahdan Padhajnyj, Jan Maluca, Jak. Čorny, Aŭh. Kačmarski, Ramon Mihal, Kaciaryna Zaryckaja, Jarasłaŭ Rok. Usie meładyja — ad 25 da 30 hadoŭ.

Bandera, Lebiedź, Hnatkoŭskaja, Karpiniec, Klimišyn, Padhajnyj i Maluca abwinawačany, što padhatoŭlali napad i biezpasedna pamahali ũ zabojsťwie. Inšyja abwinawačany, što pamahali ũciačy haloŭnamu zaboju Hryclu Maciejku. Karpiniec byccam zrabiŭ bombu, jakuju Maciejka kinuŭ, katoraja nia wybuchnuła. Arhanizatoryčki zdaralisia, a asablŭwa ũ Suwałščynie.

Spaŭniajućy pažadaniŭ Lihi Narodaŭ, litwoj i palaki ũstupili miž saboj u pierahawory, jakija špiarsa byli pačaty ũ Kalwaryi, a pašla ũ Suwałkach. Pierahawory skončylisia dahaworam, padpisany 7 X. 1920. Dahawor hety Wilniu i bolšuju časć Wilenščyny pakidaŭ Litwie.

Suwałski dahawor składajecca z piacloch punktaŭ, z jakich pieršy abaznačaje miž Litwoj i Polščaj demarkacyjnaju liniju, druhi čwierdzić, što abiedźwie strony spyniajuć miž saboj wajnu, treci hawora ab stancyi Arany, jakoj majuć prawa karystacca abiedźwie starony, i ũrešcie artykuły čwierťi i piaty ũstanaŭljuć warunki abmienu pałonnymi ũ čas trywańnia dahaworu... —

Hetki, jak bačym, miž Litwoj i Polščaj byŭ padpisany dahawor u Suwałkach u 1920 h., jaki tak blizka dadyčyŭ losu našaha Kraju. Dalejšyja adnak, jak wiedajem, padziel polskaj palityki dahawor heny skasawali.

M. K.

rami zabojsťwa byccam byli Lebiedź i Hnatkoŭskaja. Lebiedź dziejaŭ pad pseŭdonimam „Skiba,“ jakoha niemieckija ũlady na swajej terytoryi aryštawali i wydali Polščy, — tady polskaja presa pisała, što zlawili zaboju.

Zabiŭ min. Pierackaha, kaža akt abwinawačaniŭ, Hryć Maciejka (pseŭdonim „Honta“), jaki pašla zabojsťwa ũciok zahraniću. Maciejka z hetaha sudu wylučany.

Akt abwinawačaniŭ kaža, što ũsie abwinawačanyja — heta siabry nielehalnaj ukraiŭskaj arhanizacyi OUN (arhanizacyja Ukrainskich Nacyjonalistaŭ) i što min. Pieracki zabity pa nakazu kiraŭnictwa hetaj arhanizacyi.

Iznoŭ zabojsťwa šwiaščeńnika

na Wałyni

My padawali ũ swaim časie sioleta ab zabojsťwie na Wałyni prawasłaŭnaha šwiaščeńnika. A woŭ ciapier padajom iznoŭ ab zabojsťwie tam-ža prawasłaŭnaha šwiaščeńnika.

U subotu wiečaram, 28 wieraśnia, zastreleny spadciška prawasłaŭny šwiašć. Arsień Tatura, 50 hadoŭ — nastajacieli parafii Stawok u Kasto-polščynie. Zabojsťwa dakanana ũ chacie nastajaciela, u siaie Stawok, wystrėlam praz wakno.

Pachowiny adbylistia 1 h. m. z ũčasćiem wialikaha liku duchoŭnikaŭ i pawietawaha starasty.

Palicyja prawodzić śledztwa i aryštoŭwaje padazronych, pierawažna siarod miascowaj moładzi.

U parafii Stawok pryhadźanie zaŭziata damahajucca ũwiadzeńnia ũ carkoŭna-relihiŭnaje žyćcio ukraiŭskaj mowy. Nibašočyk šwiašć. Tatura hetamu praciwiŭsia. U damahańni ukraiŭskaj mowy ũ carkwie najbolš aktyŭnaja tam miascowaja moładź.

Žmiena ũradu ũ Polščy

U minulym tydni adbylasia žmiena polskaha ũradu.

U subotu 12 h. m. urad na čale z premjeram Słaŭkam padaŭsia ũ adstaŭku. Prezydent adstaŭku ũradu pryniaŭ i daručiŭ min. Kaścialkoŭskamu ũtwaryć nowy ũrad.

U niadzielu 13.X. Prezydent naznačyŭ min. Kaścialkoŭskaha premjeram nowaha ũradu i začwierdziŭ padanych Kaścialkoŭskim takich ministraŭ:

Račkiewič — ministr unutranych spraŭ, Bek (pałkoŭnik) — min. zahraničnych spraŭ, Kaspšycki (hienerał) — min. wajny, Kwiatkoŭski — min. skarbu, Michałoŭski — min. sprawiadiwaści, Chyliński — kiraŭnik minist. Ašwiety i Wier. Wyzn., Paniatowski — min. ziemirolabstwo i ziem. reformy, Gurecki — min. Promysłu i handlu, Butkiewič — min. daroh, Jaščolt — min. hramadzkiej apieki, i Kaliński — min. pošty i telegrafu.

Pašla zarhanizawańnia nowaha ũradu premjer Kaścialkoŭski padaŭ da ahulnaha wiedama prahramu dziejańnia hetaha ũradu — deklaracyju.

Premjer Kaścialkoŭski zajawiŭ, što ũrad budzie kirawacca tak, kab raźwić ekanamična-haspadarčyja siły hramadźanstwa i dziaŭstawy. Słowam, nowy ũrad maje na mecie papraŭlać haspadarčaje pałažeńnie Polščy, jakoje patrabuje ũ hetym kirunku nadta šmat pracy.

Liha Narodaŭ tušyć pažar wajny ũ Afrycy

Pašla świerdžeńnia Lihaŭ Narodaŭ, što Italija z Abisynijaj wajujuć i što ũ hetaj wajnie Italija žjaŭlajecca staranoj napadajućaj, a Abisynija staranoj, što baronicca, Liha prystupila da akcyi tušeńnia hetaj wajny.

U hetaj sprawie Liha Narodaŭ pastanawila tasawać adnosna Italii h. zw. sankcyi, jakija palahajuć na tym, kab asłablać Italiju i ũspamahać Abisyniju ũ hetaj wajnie. Pastanowa Lihi ũ hetaj sprawie wyrażna skirawana protiŭ Italii i pryčilna da Abisynii. Liha nakazwaje dziaŭstaw — siabrom Lihi — nie pradawać Italii aruźža, amunicyji i takich materjałaŭ, z jakich možna rabić aruźža abo amunicyju; nakazwaje tak-ža ahraničeńnie handlu z Italijaj niekatorymi tawarami, produktami i ahraničeńnie hrašowaj operacyj — pazykać. Adnosna Abisynii, dyk Liha pazwalaje pradawać joj i aruźža. Kali-b i heta nie pamahlo, dyk Liha nakazwaje začynić prapłyŭ italijanskich wajennych karabłoŭ praz Suez i Hibraltar. Słowam, pastanowa Lihi Narodaŭ u hetaj sprawie mocnaja i radykalnaja. Astajecca tolki jaje wykanać.

U wykanańni hetaj pastanowy najbolš zacikaŭlenaja Anhlija, — bo-ž wajna italijanska-abisynskaja dadykaŭ i jaje žyćciowych intaresaŭ u Afrycy, — ale, kab nia było niebiašpieki ad hetaj wajny ũ Eŭrope, Anhlija arhanizuje da wykanańnia pasta-

Pry hetym treba adznačyć, što žmienaŭ u polskaj palitycy, jak widać z uradowaj deklaracyi, ani ũ nutry, ani na wonki — zahraničnaja palityka, — nia budzie. Mahčymyja žmieny tolki sposabaŭ dzieła prawodžeńnia ũ žyćcio namiečanej prahremy.

—o—

Z deklaracyi premjera Kaścialkoŭskaha widać, što nowy ũrad uwažaŭe sučasnaje ekanamična-haspadarčaje pałažeńnie ũ Polščy takim, jakoje patrabuje wialikaj naprawy. Ministr skarbu Kwiatkoŭski ũ promowie praz radyjo 15 h. m. ab haspadarčym žyćciŭ ũ Polščy skazaŭ hetak:

Našaŭe haspadarčaje žyćcio w ũsiech halinach pracy indywiduálnaj i ahulnaj wielmi zwužalasia. My ũ mnohich halinach haspadarčaj dziejańnia adstupili ũsad mnoha bolš ad druhich narodaŭ...

Hetaje ciažkoje haspadarčaje pałažeńnie ũ Polščy ministr skarbu maje papraŭlać, u zhodzie z inšymi ministarskimi resortami, aščadnašćaj i aktyŭnašćaj haspadarčaj polityki.

Ab ciažkim haspadarčym pałažeńni z naciskam padčyrkiwaje i ministr unutranych spraŭ Račkiewič u swaim zwarocie da paduŭdnych čy-noŭnikaŭ.

Słowam, pašla „wesolej twurčość“, — pryznańnie horkaj i sumnaj sapraŭdašći.

Wajennyja dziejańni ũ Afrycy nia spyniajucca, ale apošnimi dniami krychu spakajniešyja. Hazety pišuć, što papiaredniŭa wajennyja nastupy italijancaŭ mieli charakter palityčny, a nie stratehičny. Italija ciapier trymajecca zaniataj pazycyji dy čakaŭe.

Adnak baŭ miž wajujućymi staronami adbywajucca — abisyncy starajucca adbić zanatatyja italijancami harady. Abisyncy bjucca nadta zajadla i stojka. Bywajuć adnak wypadki i zdrady — načalniki wokruhaŭ razam z wojskam padajucca italijancam.

Ale heta zdarajecca i z boku italijanskaha — tubylcy celymi addzielemi pierachodziać na bok abisyncaŭ. Italijanskaje wojska masawa tam chworeje na tropikalnyja chwary, — što joŭe najstrašniejšym dla italijanskaj armii.

ITALIJANSKAJE WOJSKA MASAWA TAM CHWOREJE NA TROPICALNYJA CHWARY, —

што joŭe najstrašniejšym dla italijanskaj armii.

Dr. Stanisłaŭ i dr. Jadwiha Hrynkiewičy.

Dezynfekcyja.

Wiedajem, što zaraznyja chwary raspaŭsłudžywajucca dziakujućy bakteryjam, jakija abo samyja saboju takim ci inšym ślacham pierachodziać z adnaho miesca na druhoe, ci znoŭ niechta ci niešta ich pieranosić. Dyk kali chočam zmahacca z zarazami, treba, kali ũžo zaraza da nas lučyła, zrabić *dezynfekcyju*, značycca *žniščyć žywyja bakteryji ci tyja žywioly, jakija pieranosiać bakteryji*. Bakteryji zaraznyja žywuć u hrazi, pyle, śmiećci, u kutach pamieškańnia, u krywi chworthy, u ich wyparažnieńiach, časta ũ pluskwach, blochach, wošach, prusakach, muchach, kamarach, myšach, pacukach. — Dezynfekawać treba ũsieńka toje, što bylo ũ biezpasiarednich znosinach z chworthy, abo što adyšlo z jaho z wyparažnieńiami. Dyk dzieła hetaha dezynfekujecca: 1. chworaha — niezaležna, ci jon wyzdarawieŭ ci pamior, 2. usich ludziej, jakija mieli niešta supolnaje z chworthy, 3. wyparažnieńi chworaha — sploŭki, skliż z nosu na nasatkach ci z pasudziŭnaŭ, ślinu, wanity, pot, maču, kał, 4. izbu, u jakoj lažaŭ chworthy (padłoha, ścieny, wokny, dźwiery, klamki), usiu abstanowku ũ izbie chworaha (łožka, paściel, ślaniŭki ci matracy, kōdru, dywany, stały, laŭki, abrazy, śmiećcio, wopratku i chuścia chworaha), 5. ũsieńkaje načyńnie i pryłady da jady i pićcia, da myćcia, kupańnia, pawlazi, ki, bandaży i h. d., 6. wadu da myćcia i kupańnia.

Dezynfekcyju robicca *fizyčnymi*, abo *chimičnymi* sposabami. Z *fizyčnych* sposabaŭ karystajemsia ačyščajućy *mechanična* (przykładam wymłatajućy), dalej *haračym pawietram* i *paraju*, i *palacy na aŭni*. to treba spalić. Usieńka toje, što nia maje *bolšaje wartaści* — śmiećcio z izby chworaha, papiery, salomu z siańnika, bandaży, tannyja dziciačyja cacki, staryja hanučki. Usieńka heta najlepš spalić u piečcy, u toj samaj izbie, dzie chworthy lažaŭ. Kali heta niemahčyma, dyk pakłaść taki- ci pradiemety ũ nieki stary miašok i ũ jom zaniaści ich na toje miesca, dzie dumajem spalić. Spalić abo z miaškom, abo miašok wydezynfekawać u karbołcy. U *haračaj wadzie* možna dezynfekawać usieńka toje, što možna myć, dyk značycca wopratku, chuścia, nawałočki z paduśak, paścielei, načyńnie i pryłady-da jady i pićcia. Da wady, u jakoj chočam dezynfekawać, nasypiem sody. Wady nalić kab jana ũsieńka pakryła i waryć prynamsia 15 minut, kali wada ũžo zakipić. *Dezynfekcyju paraju* možna zrabić u adumysłowym aparacie, jakija šmat chto jašče pominć z wajny i niemieckaje akupacyi. U hetkich aparatach dezynfekujecca wopratku, jakoje nia možna wymyć u wadzie, dywany, matracy, firanki, ślaniŭki, chuścia, šklanyja i žaleznaja pradiemety. Nia možna dezynfekawać u pary kapialuśoŭ, kažuchoŭ, futraŭ, pradiemetaŭ sa skury, z filcu, šoŭku, pluśu. Hentyja pradiemety dezynfekawać sublimatam (hladzil niżej). Da dezynfekacyi *chimičnymi sposabami karystajemsia*: 1) karbolnaju kiślaju, 2) wapiennym małakom, 3) sublimatam,

4) farmalinaju. Farmalinu najčastej biarem u *hazawoj formie*, inšyja z pamianlonych chimičnych substancyjaŭ u formie *ciakominaŭ*. — *Karbolnaja kiśla* (karbołka) dawoli silnaja atruta. Trymać jaje niedzie dobra schawaŭšy, kab nia bylo blady, asablŭwa z dziećmi, jakija ũsim cikawiacca. Karbol nat' i cierz skuru moža być škodny. Trymajučy jaho daŭžejšy čas na sonku, robicca jon čyrwony, siła adnak jahonaje jedkaści astajecca toja samaja. Da dezynfekacyi biarecca 3% *raščynu* karbolawaje wady. Raščynu robim przyblizna woŭ jak: 100 čaściaŭ wady i 3 čaści karbolnaje kiśli, h. zn. da 1 litra wady treba dalić bolš mienš 2 stałowyja lyžki kiśli i dobra wymiašać. Raščyna pačatna mutnije, chutka prajaśniajecca. Kab kiśla nie apala na dno, treba dawoli doŭha kałacić, pakul usieńka nie raspuścicca. *Samuju-ž dezynfekcyju* robim woŭ jak: 1) namačyć na dźwie-try hadziny chuścia papeckanaje krywioju, hnojam, kałam, toje samaje z nawałočkami, ručnikami i ahulam chuściam paścienym, 2) u karbalowaj wadzie dezynfekujem ruki, papeckanyja niačystotami ci ahulam, kali rukami my dakranalisia da chworaha. Dalej u henaj wadzie možna myć pradiemety sa skury, humy, futra, ka-žuchi, padłohi, ścieny, wokny, woz, na jakim moh jechać chworthy, 5) usie wyparažnieńi chworaha (sploŭki, kał, pot, materyja hnojnaja, mača). Dzieła hetaje mety treba wylić usie pamianlonyja ciakominy ũ niejkaje načyńnie i zalić wadoju karbalowaju abo samuju kiślaju, miarkujućy, kab raščyna byla bolš-mienš 2%-3%. Zališy patrymać

Zabityja i ranienija na sawiecka-mandżurskaj hranicy.

Sawieckaje ahienstwa padaje: 6 h. m. mandżurski addziel wojska, kala 20 żaŭnieraŭ, na čale z japon-skim aficeram, pierajšoŭ mandżurska-balšawickuju hranicu i na sawieckaj staranie 3 kilometry ŭhlyb napaŭ na balšawickuju wartu; 8 h. m. u toj samaj wakolicy bačyli na sawieckaj terytoriji japonska-mandżurski addziel wojska, kala 50 żaŭnieraŭ; 12 h. m. japonska-mandżurski addziel wojska,

kala 50 żaŭnieraŭ, uznoŭ uwajšoŭ ŭhlyb sawieckaj terytoriji i abstrel- waŭ balšawickuju konnuju wartu. Kali balšawickaj warcie padyjšła pomač — 18 żaŭnieraŭ — japonska-mandżurski addziel pačaŭ stralać z kulamiotu. Z balšawickaha boku byli zabityja i ranienija. Nie biaz hetaha abyšlosia i z druhoj starany.

Słowam, na Dalokim Uščodzie śmiardzić porach.

U Hrecyi skasawali respublikanski ład i zawiali manarchiju

Hrecyja — heta kraina, dzie naj-časцей bywajuć dziaŭžaŭnija pierawo- roty, chatnija wojny i biespryŭnaja baračba miż saboj hramadzka-pali- tyčnych pawadyroŭ. Pašla apošniaj tam krywawaj baračby za ŭładu pry- chylnikaŭ Wenizelosa z uradam dajšo da taho, što skasawali tam respubli-

kanski ład i zawiali manarchiju. I woś dziŭna, što respublikanski ład skasawaŭ i zawioŭ manarchiju sam hrecki parlament — ahulna-narodnaje pradžaŭstwa; tym bolš dziŭna, što hetkaja paŭstanowa ŭ parlamenciepraj- šła adnahalosna.

Roznyja wiestki

Z POLŠČY.

„Damahajmasia amnestyi.“ Pad hetkim zahaloŭkam „Kurjer Poran- ny“ piša: Polskija turmy nadmierna pierapoŭnienija; u turmach ciesnata i zaducha, asabliwa ŭ nieprytasawa- nych damoch dla ŭwiaznieńia ludziej. U hetakich warunkach adbywaŭnieka- ry ahrańičeńnia swabody, wyznačana pastanowaj sudu, źmianiajecca ŭ ździek, jakoha karny zakon nia mieŭ i nia moh mieć na mecie. Dziela hetaha damahańnie ciapier amnestyi heta hołas usiaje sudowaje mahistratury i ŭsiaje polskaj prakuratury.

Sapraŭdy, amnestija dla wiaz- niaŭ heta sprawa humanna i haspa- darča karysna.

Z ZAHRANICY.

Z wajennaha frontu ŭ Afrycy. Zdabyćcio italijancami światoha abi- synskaha miesta Aksum wyklikała wa- ŭsiej Abisynii relihijny šaŭ. Žychary najdalejšych prawincyjaŭ zychodziac- a ŭ miesty i damahajucca aruža, kab iść bić woraha. U Aksumie na wulicach, pašla zanlaćcia italijancami, pajawiliŭsia strašnyja postaci nlewyla- čalna chworych prakažanych, jakija azbrojony ŭ pikl i naży napali na ita- lijancaŭ. Italijancy zbuntawaliŭsia i pa- čali ŭciakać. Urešcie italijancy pasta- wili napierad swaich tamašnich neh- raŭ i zmušali ich nastupać na praka- žanych pad pahrozaj ŭżyćcia kula- miotaŭ, adnak i tak nehry nia jšli bić prakažanych i hinuli ad strełaŭ kula- miotaŭ. U kancy italijancy niekalki tysiać prakažanych wybili z kulamio- taŭ. Pašla hetaha z celoj krajny pra- kažanyja žbirajucca i jduć wyzwalać światoje miesta Aksum. Italijancy wysledzili, što bolš 5000 prakažanych idzie ŭ Aksum wyhaniać woraha.

Tysiačy chworych żaŭnieraŭ. Praz Sueski praliŭ italijancy prawle- ŭli ŭžo ŭ Italiju z Afryki 26 455 chwo- rych żaŭnieraŭ, jakija zachwareli na tropikalnija chwary.

Ehity przyjaciela Abisynii. Wa- ŭsim Ehicie publična molacca za pieramohu ŭ wajnie Abisynijaj.

Amunicyja dla Abisynii. Užo Abisynija atrymała z zahranicy 2 mili- jony nabojaŭ. Ciapier italijancy stara- jucca zajać tyja punkty, praz jakija moža być pierawieziena z zahranicy ŭ Abisyniju aruža i amunicyja. Za- chapić usie hetkija punkty, kab spy- nić dawoz, italijancam nia ŭdasca.

Z WILNI.

Bankroctwa. U minułym tydni začyniŭsia ŭ Wilni wiedamaja isłaŭ- naja na ŭwieś Kraj handlowaja firma zlemiarobskich pryładaŭ „Zygmunt Negrodzki.“ Hetaja firma prosta nia wydzieržała ŭsiaje ciažaści nałohaŭ, padatkaŭ, handlowaha zastoju, nie- akuratnaha kredytowańnia i zbankru- tawała.

Ciażkija časy...

Dentystyčny kabinet

pry lakarni Litoŭskaha T-wa Sanit. Pomačy ŭ Wilni, wul. Ad. Mickiewi- ča № 33 a, telef. 17-77.

Prynlaćcie štodzienna, aproč świat: ad 10—12 hadz. dnia.

Plambawańnie, wyrwańnie i lačeń- nie zuboŭ, a tak-ža štučnija zuby.

Ceny — ambulansaŭ dziaŭžaŭnych uradoŭcaŭ.

niekalki hadzinaŭ. Zamiesta karbolnaje kiśli moż- na karystacca lyzalam (takija samyja raščyny). Ka- li karystajemsia farmalinaju ŭ plynnyim stanie, biarem jaje ŭ takoj bolš mienš raščynie, jak i karbolnuju kiślu. — Wapiennaje małako rychtu- jem hetakim čynam, što raspuskajem 1 litr laso- wanaha wapna na 3 litry wady. Praktyčna robicca heta tak, što da niejka nacyńnia dzierawlannaha biarem 1 litr čystaha, wypalenaha wapna i naliwa- jem na jaho paru kubkaŭ wady. Wapna tady lasu- jecca i robicca z jaho parašok. Daliwajem tady jašče 3 litry wady i ŭsieńka dobra wymiešajem. Świeža narychtowanaje wapiennaje hetakaje małako — nadta dobry i mocny dezynfekcyjny prepa- rat. Adnak pastajaŭsia niekalki hadzin na pawietry, nia mlecimie jano ŭžo swaje siły. Dziela hetaha małako treba koždy raz rychtawać zusim świeža- je. Wapiennym małakom dezynfekujecca: 1) bielanyja ci malawanyja farbaŭ ścieny. Kab wapna lepš try- małasia, možna dabawić da jaho žialonaha myła (adnu lyžku myła na 5 litraŭ wapny). Hetak sama dezynfekujecca adchodnija miescy. 2) usie wpa- rażeńni chworaŭ. Dziela hetaje mety nalić roŭ- nuju kolkaść małaka da wyparażeńniŭ i pakinuć na niekalki hadzinaŭ. Potym možna ŭžo wylić da adchodnaha miesca ci da niejka adumysłowaje jamy. 3) paliwać małakom padłohi, padworka, śmiatniki, hnajoŭki, chlavy, stajni. Studni dezynfe- kujem paliwajuć małakom zrub i kidajuć wapnu ŭ wadu. — Sublimat možna dostać u aptecy. Najčašciej

pradajuć jaho u pastylkach pa 1 hr. Dziela dezyn- fekcyi biarem 1 pastylku na 1 litr wady. Henaja raščyna budzie mocnaju atrutaju i dziela baktery- jaŭ i dziela čalawieka. Treba wiedać, što 1/3 hra- ma ŭžo moža zabić (atrucić) čalawieka. Dziela woś hetaha, što sublimat moža być takim niebia- piečnym, pradajuć jaho ŭ aptekach tolki na recep- ty, prypisanyja lekaram. — Sublimat nia psuje skury. Dziakujuć henaj jaho swomaści, nadta dobra ŭ jom dezynfekawać ruki, pradmiety sa sku- ry. Možna im karystacca dziela dezynfekcyi chu- ścia, padłohaŭ, woknaŭ, ścienaŭ, futraŭ, pradmietaŭ humowych. Pradmiety z metalu clamniejuć u sub- limacie, dyk lepš ich u sublimacie nie dezynfeka- wać. — Farmalina heta 40 proc. raščyna formal- dehydu. Nahrawajuć farmalinu, jana pačynaje pa- rawać i para henaja zabiwać bakteryi, nia ško- dziać zališnie čalawieku i żywiołam. Adjemnaja starana farmaliny, što jana dezynfekuje tolki zwier- chu, nie prachodzić hlybiej i dziela hetaha dezyn- fekcyja hetkaja nie zaŭsiody peŭnaja.

Abhaworym tutaka jašče, jak zmaŭacca z wo- šami i inšymi żywiołinami, jakija abo samyja škod- nyja, abo jašče bolš škodnyja dziakujuć tamu, što pieranositć na ślabie ci ŭ ślabie hetkija ci inšyja bakteryi.

Wošy na wopratcy. Usie pradmiety, na ja- kich mohuć być wošy (wopratka, chuścia i h. d.), treba dezynfekawać u parawych aparatach. Ludziej

Pišmy z wioski.

Ab żyćci ŭ zaścienku.
(Świančianski paw.)

U našym zaścienku Kuciškach, Żyntupskaj wołaci, jość 13 chataŭ, a žychary ŭ hetych chatach hworać pa- bielarusku; tolki adna chata addziala- jecca — ŭ toj chacie hworać pa- polsku.

U nas taki paradak: u niadzielu abo ŭ świata žbirajucca ludzi z usia- ho zaścienku ŭ adnu chatu i hworać ab usim. U naš zaścienak prychodzić „Bielaruskaja Krynica“ i adna hazeta polskaja; śialanie, asabliwaniekatoryja, lubiać čytać hazety, dyk i wiedajuć, što na śwecie robicca i wiedajuć, jak wybiral Siom i Senat u Polšcy. Wie- dajem my tut u swaim zaścienku, jak śialanie hałasawali ŭ našym kraju i pa- kolki z wiosak było hałasoaŭ, a dawie- dalisja my z „Biel. Krynicy“. Napišu ab hałasawańni ŭ nas: ad nas da wy- barnaha abwodu było daloka — 8 ki- lametraŭ; mieli prawa haławać 38 asob, a chadzili hałasawać tolki try asoby.

Ad nas da kaścioła 10 kilometraŭ, tam i wołać z palicyjaj i inšym na- čalstwam; da pošty i polskaj školy tolki 3 kilometry. U sprawie školy hetak jość: dzieci chodziać pa siem hadoŭ i zdajecca wučacca, a piera- staŭszy chadzić u szkołu aničahusieńki nia ŭmiejuć. My nia wiedajem, chto tut winawaty: — ci našyja dzieci ci tyja, što ich nawučajuć.

Dziela taho musić i šmat bla- dy ŭ nas jość, što našyja ludzi clom- nyja i niawučanyja. Bratočki, wučem- sia sami praz-ślabie, kali nia mohuć dobra nawučyć nas u polskaj škole; nam treba rodnej školy, a jak nima hetkaj školy, to wučemsia sami z rod- nych kniżak i čytajma swaje hazety.

U s.

Jak hałasawali.

Dziawieniški, Ašmianskaha paw. Kala nas achwotnikaŭ hałasawać na wybranych kalehijami kandydataŭ na pasłoŭ u Siom nia było — kruhom usie wioski nia mielisia hałasawać. Ale jak pačali chadzić pa wioskach ahitatory i jak pačali kazać, što budzie tym, katoryja na hałasawańnie nia pojduć, — puźliwych zrušyli z miesca i niekatoryja chadzili ŭ wybarnyja ab- wody i tam „malidawaliŭsia“, što pryšli hałasawać. A strašyli, dyk usialak: adny štrafam pa 25 zł., druhija pra- takołami, a inšyja ciażkimi padatkami i šarwarkami, niekatoryja strašyli, što i droŭ na apaŭ nie dastanuć tyja, što nia pojduć na hałasawańnie.

St.

Koľki ŭ nas galasawala ŭ Siom I k a z ь n ь, Braslaŭskaha paw. U našym wokruze z 1200 asob ma- jacych prawa galasawać galasawala tolki dźwe sotni, z jakich dźweć galasoŭ było nawažnych, bo byli kartachki aławikom pačyrkanyja, — wiđać ich kiđali dla wo-ka tyja, kamu „tręba“ było galasawać.

3 usich, što galasawali, 99 prac.

byli maskali, bo Pimanaŭ prad ga- lasawanyem abjadžaŭ u Braslaŭ- ŭšcynie nia tolki большыя maskoŭ- skija wieski, ale zaglydaŭ i na huta- ry; usiody en namaŭlaŭ galasawać za jago, abjaćaŭ skasawanyie daro- žnych padatkaŭ i šarwarku. Nja mi- naŭ Pimanaŭ i belarusaŭ — namaŭlaŭ tak sama galasawać za jago, abjaćaŭ baranić u Siome prawy Bel. Na- rodu. Ale belarusy za chужyncaŭ galasawać ne pайшли. Nam patreb- nija swaje belaruskija pasly.

П — ка.

В. Лычавічы, Вішнеўскае вол., Вялейскага пав. У нас школа поль- ская, у якой вучыцелька, п. Сьлі- вінская, вучыць нашых дзяцей tolki папольску i так, што дзеці па 7 годоŭ ходзяць у школу i ня могуць ані пісьма прачытаць, ані канвэрта напісаць.

Было galasawanyie. Нашая wieska вялікая — hat 75 (61 prawas- лаŭная, 14 каталіцкіх) — galasawa- ла ўсяго чалавек 5. Nja йшли gala- sawaць, bo swaich belaruskich канды- датаŭ ня было. Dla п. Сьлівінскай гэта надта не падабалася.

Мы ўсе belarusy i nam patreb- naja swaja belaruskaja школа i takaja wучыцелька, jakaja ўмела-б з дзя- ці лёгка дагаварыцца i іх добра наwучыць. На наш толк, galasa- wanyie — гэта ня вучыцель i спра- ва. Яе справа — вучыць дзяцей i вучыць добра, а не старацца tolki напхнуць польшчынай. Бо ўсёроўна, паночки, а ні іх ані нас не апалычыце. — Якімі мы ра- діліся, такімі i будзем!

Лычавіскі.

Naša pošta.

Buraku i Uščinowiču. Kruci- haloŭka ŭ abwiestcy ab pradžy roznich mataryjalaŭ, źmieščanaŭ u Nr. 36 našaj ha- zety, należyć da taje firmy, što padaje ab- wiestku. My za źmieŭ abwiestki nie adka- zyваем i kruchiłowak nie raźwiazujemy. Kruchiłaloŭka należyć da firmy „Polska Tka- nina“ Łódź ul. Moniuszki 3. Pry hetym pa- dajom da Wašaha wiedama, što dla Was mo- žam wysłać niekalki bielaruskich kniżak, tolki treba aplacić pierasyłku, abo moža chto budzie ad Was u Wilni, dyk niachaj zojdzie da nas pa kniżki.

Krapiwa. Wašaje piśmo atrymali i radzim: S. Mich. čalawiek durny, dyk jamu treba darawać. Adno, što da jaho možna zastasawać, dyk tolki pahardu. Kali-ž Wy chočacie „nie darawać“, dyk chiba tolki ska- žecie jamu, što hetak rabić stydna, nizka i podła.

Беларускі Адрыўны Календар на 1936 год ужо выйшаŭ з друку i прадаецца ўсюды!

Цана аднаго экзэмпляра 50 грошаŭ. Хто купіць большы лік, атрымлівае зьніжку.

Зьмест календара багаты і размавіты. Галоўны склад у: Бел. Кнігарні „Пагоня“, Вільня Завальная вул. 1, Кнігарні Ст. Станкевіча, Вільня Во- страбрамская 2 i Кнігарні В. Манке- віча, Вільня, Вострабрамская вул. 1.

z wošami wykupać u ciopłaj wadzle, nacirać cieła šeraju maściaju.

Wošy na haławie. Nasampierš treba abstryh- čy walasy na haławie. Try dni padrad nacirać ha- ławu hazaŭ žmieščanaŭ z aliwaju a ranicaŭ ab- mywać haławu ciopłaju wadoju z mylam i wyčasać potym hustym hrebiam.

Hnidy prapadajuć, kali nacirać toje miesca, dzie jany wladucca, hanučkaju, zmočanju ŭ woccie Adnolkawija sposaby pry wošach na pło- cnych orhanach.

Pluskwy i błoči. Wopratku, paściel, matra- cy, śiańniki najlepš bylo-б dezynfekawać u para- wym aparacie. Mebli (tožka, staly i h. d.) paliwać sublimatam, asabliwa ŭ ščarubinach. Možna dezyn- fekawać i hazaŭ, wocawaju kiślaju (esencyjaju), nastojkaju z machorki. Kali niedzie ŭ izbie zawi- liš pluskwy, treba pawykidać usie lamoŭki, ramki, pabialić dwa razy wapiennym małakom, zaliwajuć adnachaŭna ŭsie ščarubiny adnym z wyšej pamla- nionych lekaŭ, abo miešankaju z šeraha myła, lu- hu i terpentyny.

Tarakany — prusaki. Nasypać uwa ŭsie ščarubiny ŭ kuchni, ci dzie wladucca jany, hetkaje woś miešanki: boraksu i parašku na „kazulki“ ŭ roŭnych čaściach.

Muchi. Tutaka kožnaja wakolica мае swaje najlepš zwiedanyja sposaby.

Myšy, pacuki — abo ich ławić u pastki abo zabiwać dajuć fosfar ci arsen.